Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1985/86:18

om sysselsättningsåtgärder i Malmöregionen (prop. 1985/86:125 delvis)

AU 1985/86:18

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande de delar av proposition 1985/86:125 bilagorna 8 och 10 som rör sysselsättningsåtgärder i Malmöregionen jämte 9 motioner i detta ämne, varav tre från allmänna motionstiden i år.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att 71 milj. kr. skall anvisas för arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen. Det gäller bl. a. en förstärkning av arbetsförmedlingen samt utökad kapacitet i fråga om arbetsmarknadsutbildning och sysselsättningsskapande åtgärder. Moderata samlingspartiets företrädare i utskottet föreslår i en reservation att 14 milj. kr. anvisas för förstärkning av arbetsförmedlingen samt att en omfördelning görs från sysselsättningsskapande åtgärder till arbetsmarknadsutbildning med 130 milj. kr. av redan beviljade medel.

Utskottet tillstyrker vidare att 414 milj. kr. anslås för lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB för utbyggnader i Malmöregionen. Moderata samlingspartiet och vpk reserverar sig mot detta.

Regeringens förslag

Proposition 1985/86:125 bilaga 8 (delvis)

I propositionen föreslår regeringen efter föredragning av statsrådet Leijon under punkt B 21 (s. 25–27) att riksdagen

1. godkänner vad som anförts om omfattningen av introduktions- och lönebidrag,

2. till Arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 71 000 000 kr.

Proposition 1985/86:125 bilaga 10 (delvis)

I propositionen föreslår regeringen efter föredragning av statsrådet Peterson under punkt C 12 (s. 38–39) att riksdagen till Lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 414 000 000 kr.

1 *Riksdagen 1985/86. 18 saml. Nr 18*

Motionerna

Motioner från allmänna motionstiden 1986

1985/86:A402 av Lars-Erik Lövdén m. fl. (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen rörande insatser för att främja sysselsättningen och näringslivets utveckling i Malmöområdet.

1985/86:A407 av Knut Wachtmeister m. fl. (m), vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om stöd för arbetsmarknaden i Malmöhus län.

Yrkande 2 behandlas i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU 1985/86:13.

1985/86:A421 av Wiggo Komstedt och Bo Lundgren (m), vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att förhandlingar omgående skall inledas med AB Volvo och Malmö kommun syftande till nyetablering av en bilfabrik i Malmö inkl. nödvändiga följdinvesteringar i vägnätet.

Motioner med anledning av proposition 1985/86:125

1985/86:463 av Kurt-Ove Johansson m. fl. (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts om arbete, utbildning, arbetshandikapp och pension.

1985/86:464 av Sivert Andersson (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att finna särskilda pensionslösningar för den äldre arbetskraften på Kockums.

1985/86:466 av Alf Svensson (c), vari yrkas att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag till tilläggsbudget III avseende:

2. Arbetsmarknadsdepartementet, avsnitt B 21.
Arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen,

4. Industridepartementet, avsnitt C 12.
Lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB.

Yrkande 1 behandlas av trafikutskottet och yrkande 3 av näringsutskottet.

1985/86:475 av Ingvar Karlsson i Bengtsfors m. fl. (c), vari yrkas

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om inriktningen av åtgärderna i Malmöregionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om den fortsatta användningen av de särskilda regionalpolitiska medlen.

Yrkande 1 behandlas i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU 1985/86:13.

1985/86:477 av Karin Ahrland m. fl. (fp), vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om turordningsreglerna vid Kockums varv.

Övriga yrkanden i motionen behandlas av näringsutskottet.

1985/86:479 av Alf Wennerfors m. fl. (m), vari yrkas

1. att riksdagen ger regeringen bemyndigande att för Arbetsmarknadsutbildning *för budgetåret 1986/87* disponera 130 000 000 kr. under anslaget B 5 Sysselsättningsskapande åtgärder *för budgetåret 1986/87*,

2. att riksdagen till arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 14 000 000 kr.,

3. att riksdagen begär att regeringen undersöker möjligheterna att förändra beslutet att tilldela Volvo lokaliseringsbidrag för bilfabriken i Uddevalla i enlighet med vad som anförts i motionen, samt att riksdagen i avvakten på detta inte anslår medel till lokaliseringsbidrag till Saab-Scania för Malmöfabriken,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om generellt frisläppande av medel i investeringsfonder.

Yrkande 4 behandlas av näringsutskottet.

Utskottet

Regeringens förslag till insatser i Malmöregionen är en följd av avvecklingen av handelsfartygsproduktionen vid Kockums AB. En närmare redovisning av dessa åtgärder återfinns i proposition 1985/86:120 om vissa varvsfrågor m. m. Förslagen är i sammanfattning följande:

- Regeringen avser utnyttja möjligheterna att lämna lokaliseringsstöd för investeringar i området. Stöd kommer att lämnas till Saab-Scania AB för investeringar i Malmö.
- En regional samordningsgrupp har tillkallats för att förbereda och samordna industri-, regional- och arbetsmarknadspolitiska insatser i regionen.
- Bildande av ett regionalt investmentbolag.
- Förstärkning av den regionala utvecklingsfonden i Malmöhus län.
- Förstärkning av länsstyrelsens resurser för olika utvecklingsinsatser.
- Utbyggnad av den tekniska högskoleutbildningen.
- Projektering och byggande av en Öresundsbro och en järnvägstunnel så snart en överenskommelse kan träffas med den danska regeringen.
- Utbyggnad av televerket i Malmö.
- Produktion av järnvägsvagnar vid Kockums.
- Särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser.

Till arbetsmarknadsutskottet har remitterats förslag dels om arbetsmarknadspolitiska, dels regionalpolitiska åtgärder i Malmöregionen.

Ett åtgärdspaket för Malmöregionen föreslås i motion 1985/86:A402 av Lars-Erik Lövdén m. fl. (s). Motionärerna föreslår främst insatser för utveckling av industrin. Häri ingår bl. a. satsning på undervattensteknologi och på energisektorn samt ett medicinskt-tekniskt utvecklingscentrum i Malmö. När det gäller insatser på kommunikationsområdet nämns en broförbindelse mellan Malmö och Köpenhamn. Vidare krävs ökade arbetsmarknadspolitiska insatser, regionalpolitiskt stöd och inrättandet av en sysselsättningsdelegation.

Utskottet konstaterar att det finns stor överensstämmelse mellan det åtgärdsprogram som regeringen anmält för riksdagen och de önskemål som förs fram av motionärerna. Genom bl. a. de resurser utskottet senare i betänkandet föreslår att riksdagen skall anvisa kan väsentliga delar av motionärernas förslag genomföras. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen

Nedläggningen av produktionen av handelsfartyg vid Kockums berör direkt och indirekt mer än 2 000 personer. Syftet med de arbetsmarknadspolitiska insatser som regeringen föreslår är att de skall bli ett effektivt stöd för de personer som berörs av nedläggningen. I propositionen läggs förslag om arbetsmarknadspolitiska insatser för ca 95 milj. kr. Huvuddelen av medlen föreslås bli anvisade över ett särskilt reservationsanslag som bör få disponeras för insatser t. o. m. budgetåret 1987/88. Begärda medel – 71 milj. kr. – avses bli använda på följande sätt:

- 14 milj. kr. för en förstärkning av arbetsförmedlingen,
- 28 milj. kr. för utökning av arbetsmarknadsutbildningen,
- 20 milj. kr. för beredskapsarbeten,
- 9 milj. kr. som särskilda medel till arbetsförmedlingens förfogande för att stödja enskilda individer.

Härtill kommer kostnader för ett ökat antal introduktions- och lönebidrag m. m. på ca 24 milj. kr., som emellertid kommer att belasta budgetåret 1986/87. Förslag härom kommer att föreläggas riksdagen senare.

Kurt-Ove Johansson m. fl. (s) gör i motion 1985/86:463 en genomgång av regeringens förslag till arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen och pekar på behovet av bl. a. arbetsmarknadsutbildning och särskilda insatser för arbetshandikappade. Motionärerna föreslår att regeringen skall följa utvecklingen och om så visar sig nödvändigt föreslå ytterligare insatser.

Utskottet utgår ifrån att en *uppföljning* av det slag som motionärerna förordar kommer till stånd utan att något riksdagsuttalande av sådan innebörd görs. Det måste ankomma på ansvariga myndigheter att vid behov aktualisera ytterligare åtgärder. Utskottet vill i sammanhanget också peka på den regionala grupp som bildats för samordning av åtgärderna i regionen. Motion 463 bör mot den bakgrunden inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sivert Andersson (s) påpekar i motion 1985/86:464 att det finns personer som inte kan tillgodogöra sig de insatser som regeringen föreslår. För dessa återstår enligt motionären endast de s. k. äldreavgångarna. Vidare påpekas att dessa äldreavgångar är föremål för en intensiv debatt. För att underlätta för den äldre arbetskraften, som önskar lämna produktionen i förtid, bör enligt motionen möjligheten öppnas att göra detta med en rimlig ekonomisk kompensation fram till ordinarie pensionering. Härför krävs *särskilda pensionslösningar för den äldre arbetskraften vid Kockums.*

Reglerna för de s. k. äldreavgångarna ändrades våren 1984 (AU 1983/84:22). Med äldreavgångar avses att arbetstagare som uppnått en ålder av lägst 58 år och tre månader lämnar sin anställning i samband med driftinskränkningar enligt överenskommelser mellan arbetsgivare och facket

som innebär att turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd skall frångås. Det är därvid underförstått att arbetstagaren först skall få sin försörjning från arbetslöshetsförsäkringen tills ersättningsrätten är uttömd och därefter genom förtidspensionering av arbetsmarknadsskäl. För att man skulle få en bättre kontroll över denna företeelse, som hade ökat kraftigt i omfattning, gjordes vid nyss nämnda tillfälle vissa ändringar i anställningsskyddslagen, bl. a. så att avsteg från lagens turordningsregler beträffande arbetstagare som är äldre än 57 och ett halvt år skall godkännas av vederbörande centrala fackliga organisation. För en mera långsiktig lösning av här berörda frågor har tillkallats en särskild utredning. I avvaktan på resultatet av detta utredningsarbete är utskottet inte berett förorda någon ändring i nu gällande regler i vad avser statens medverkan i här beskrivna fall. Motion 464 avstyrks därför av utskottet.

Ett uttalande från riksdagens sida om frångående av *turordningsreglerna vid Kockums AB* föreslås i motion 1985/86:477 av Karin Ahrland m. fl. (fp). Rådande turordningsregler kan enligt motionärerna befaras leda till att såväl den marina som den civila produktionen med inriktning på undervattensteknologi kommer att drabbas. Det är därför angeläget att de fackliga organisationerna och Kockums företagsledning kommer överens om hur turordningsreglerna skall tillämpas.

Utskottet vill här erinra om att enligt anställningsskyddslagen (1982:80) skall vid uppsägning på grund av arbetsbrist fastställas en turordning där huvudprincipen är att den som senast anställts blir den som får gå först. Den lokala fackliga organisationen kan medge att turordningsreglerna frångås, vilket som nämnts ovan dock skall godkännas av vederbörande centrala fackliga organisation, om detta avser arbetstagare som är äldre än 57 och ett halvt år. Lagen medger alltså att turordningsreglerna frångås på det sätt som anförs i motionen, varför någon ytterligare åtgärd med anledning av den inte är påkallad. Motion 477 avstyrks därför att utskottet i den delen.

Omfattningen och inriktningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i Malmöregionen tas upp i två motioner.

Alf Wennerfors m. fl. (m) anför i motion 1985/86:479 att en förutsättning för att problemen varaktigt skall kunna lösas i Malmöregionen liksom inom andra regioner är att det förs en allmän ekonomisk politik som ger förutsättningar för tillväxt i hela Sverige. Motionärerna hänvisar här till förslag som i andra sammanhang har lagts fram av moderata samlingspartiet. Vidare anförs att omskolning och förbättring av utbildningen är de mest effektiva medlen för att stärka de arbetslösas situation på arbetsmarknaden. Åldersstrukturen vid Kockums beskrivs som sådan att en stor del av de anställda är för unga för att vara aktuella för förtidspension av arbetsmarknadsskäl, samtidigt som deras ålder och starka specialisering utgör ett hinder för nyanställning. Det är därför angeläget att denna grupp genom utbildning får möjligheter att bygga på sitt yrkeskunnande så att de kan hävda sig på sådana områden där det i dag råder brist på arbetskraft. Motionärerna menar liksom vid behandlingen av årets budgetproposition i denna del att det bör göras en *omfördelning av resurser från beredskapsarbeten till arbetsmarknadsutbildning*. De föreslår därför att riksdagen skall bemyndiga regeringen att för arbetsmarknadsutbildning disponera 130 milj. kr. under anslaget

Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1986/87.

Riksdagen har nyligen (AU 1985/86:11) beslutat om anslagen för nästa budgetår till arbetsmarknadsutbildning och sysselsättningsskapande åtgärder. Som utskottet därvid påpekat är det förbundet med stora svårigheter att bedöma behovet av skilda arbetsmarknadspolitiska insatser under kommande budgetår, och regeringen har nyligen kommit med kompletterande förslag (prop. 1985/86:150). I det sammanhanget bedöms behovet av resurser öka både i fråga om arbetsmarknadsutbildning och sysselsättningsskapande åtgärder. Den omfördelning mellan de båda anslagen som föreslås i motionen har därför inte utskottets stöd. Motion 479 avstyrks i den delen.

När det gäller regeringens förslag i övrigt om *anslag till arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen* tillstyrks i motion 479 anvisning av medel som syftar till en förstärkning av arbetsförmedlingen. Däremot avstyrks förslagen om medel till beredskapsarbeten med hänvisning till att sådana insatser skapar inlåsningseffekter för individerna. Även regeringens förslag om att 9 milj. kr. skall stå till arbetsförmedlingens förfogande för att stödja enskilda individer avstyrks i motionen.

I motion 1985/86:466 av Alf Svensson (c) yrkas avslag på regeringens begäran av medel under hänvisning till att samme motionär i annat sammanhang föreslagit att den civila fartygsproduktionen skall vara kvar vid Kockums AB.

Arbetsmarknadsläget i Malmöhus län har under en följd av år varit besvärligt. Andelen kvarstående arbetssökande i relation till befolkningen i åldrarna 16–64 år är tillsammans med Blekinge län den högsta i södra Sverige. Härtill kommer nu de sysselsättningsproblem som följer med avvecklingen av produktionen av handelsfartyg vid Kockums AB. Utskottet finner därför förslagen om särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen mycket välgrundade och kan också ansluta sig till den allmänna fördelning av medlen på olika typer av insatser som föreslås i propositionen. Utskottet föreslår därför att de av regeringen begärda medlen anvisas. Motionerna 466 och 479 avstyrks av utskottet i aktuella delar.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen godkänner vad som anförs i propositionen om omfattningen av introduktions- och lönebidrag. Innebörden är att en viss ökning kan beräknas av antalet introduktionsbidrag och lönebidrag, men att kostnaderna härför – 20 milj . kr. – kommer att belasta budgetåret 1986/87. Även kostnaderna för en ökning av antalet platser vid Pileprodukter kommer att belasta anslaget till Stiftelsen Samhällsföretag först budgetåret 1986/87 och då med 4 milj. kr.

Regionalpolitiska insatser i Malmöregionen

Bland de åtgärder som regeringen föreslår för Malmöregionen ingår också lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB för utökad produktion av bl. a. personbilar i Malmöområdet.

Industriministern avser föreslå regeringen att bolaget skall beviljas lokaliseringsbidrag i samband med dessa investeringar med högst 200 000 kr. per nytt arbetstillfälle som tillkommer hos bolaget i regionen. Eftersom bolaget har uppgett att ny sysselsättning kommer att skapas för 2 070

personer beräknas lokaliseringsbidraget komma att uppgå till 414 milj. kr. För att detta projekt inte skall minska möjligheterna att lämna lokaliseringsbidrag inom främst det regionalpolitiska stödområdet bör medlen enligt propositionen anvisas över ett särskilt anslag.

Regeringens förslag på denna punkt avvisas i motionerna 1985/86:466 och 1985/86:479. I motion 466 av Alf Svensson (c) sker detta med hänvisning till förslag framlagt i annat sammanhang om fortsatt produktion av handelsfartyg vid Kockums AB.

I motion 479 av Alf Wennerfors m. fl. (m) framhålls att det från principiella utgångspunkter måste anses felaktigt att stora, vinstgivande företag skall erhålla lokaliseringsbidrag för industrietableringar utanför de områden som riksdagen fastställt som stödområde. Det finns enligt motionärerna all anledning anta att de båda bilfabrikerna i Uddevalla resp. Malmö kan etableras utan statligt stöd. Vidare anförs att det med hänsyn till konkurrensläget mellan de två biltillverkarna är väsentligt att staten behandlar dem lika. Regeringen bör därför enligt motionärernas mening undersöka möjligheterna att förändra beslutet att tilldela Volvo lokaliseringsbidrag för att uppföra en bilfabrik i Uddevalla samt, om detta visar sig möjligt, förändra beslutet. I sådant fall bör inte heller något bidrag utgå till Saab-Scania. I avvaktan på en sådan förhandling bör inte några medel anvisas till lokaliseringsbidrag till Saab-Scania.

Utskottet har tidigare med hänsyn till den svåra arbetsmarknadssituation som kan förutses i Malmöregionen vid en avveckling av den civila fartygsproduktionen vid Kockums AB framhållit vikten av att särskilda insatser görs där. Den planerade utbyggnaden av Saab-Scania i regionen är enligt utskottets bedömning ett mycket väsentligt inslag i det åtgärdspaket som regeringen föreslagit för att lösa de sysselsättningsproblem som kan förutses. På samma sätt är utbyggnaden av AB Volvo av väsentlig betydelse för utvecklingen av Uddevallaregionen. Utskottet kan inte se vilka formella grunder regeringen skulle kunna välja för att omförhandla det redan beviljade lokaliseringsbidraget till AB Volvo på det sätt som föreslås i motion 479. Att undanröja ett redan fattat beslut torde endast vara aktuellt om förutsättningarna för beslutet ändras, t. ex. om det företag som erhållit stödet inte fullgör de villkor som är förbundna med det eller ändrar sin planer och därför begär en omprövning av beslutet. En omförhandling som inte har någon formell grund saknar enligt utskottets bedömning all mening och kunde därför – om den skedde – inte väntas leda till ett resultat som skulle motivera att riksdagen nu borde avvisa den begärda anvisningen av lokaliseringsbidrag till den utbyggnaden. Även bortsett ifrån att en sådan omförhandling på regeringens initiativ enligt utskottets mening och på de anförda grunderna vore meningslös bör den inte ske av det skälet att den skulle kunna leda till osäkerhet beträffande trovärdigheten i ingångna uppgörelser och därmed äventyra framtida förhandlingar som syftar till att lösa omfattande sysselsättningskriser av det slag som är aktuella här. Med avstyrkan av motionerna 466 och 479 i motsvarande delar föreslår utskottet att de av regeringen begärda medlen för lokaliseringsbidrag till Saab-Scania anvisas.

Motionerna 1985/86:A407 av Knut Wachtmeister m. fl. (m) och 1985/

86:A421 av Wiggo Komstedt och Bo Lundgren (m), i vilka bl. a. yrkas på förhandlingar om etablering av en bilfabrik i Malmöregionen – i den senare motionen med AB Volvo – torde mot bakgrund av vad som redovisats ovan numera sakna aktualitet och avstyrks därför av utskottet.

Användningen av medel i investeringsfonder tas också upp i motion 479. Motionärerna ser det som naturligt att företagen får lov att disponera investeringsfondmedel för att genomföra investeringar i situationer som den aktuella. De menar emellertid att detta inte skall inskränka sig till de stora bilföretagen.

Utskottet vill med anledning av detta yrkande erinra om att investeringsfonderna får disponeras fram t. o. m. mars månad 1987 för investeringar i byggnader i hela landet och inom stödområdet också för investeringar i maskiner och inventarier. Enligt lagen (1979:609) om allmän investeringsfond ankommer det på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande statens industriverk, att besluta att allmän investeringsfond får tas i anspråk för avsedda ändamål. Motion 479 i aktuell del avstyrks av utskottet.

I sammanhanget behandlar utskottet även två yrkanden i motion 1985/86:475 av Ingvar Karlsson i Bengtsfors m. fl. (c) om *inriktningen av åtgärderna i Malmöregionen m. m.* Motionärerna menar bl. a. att det också i sysselsättningsmässigt utsatta regioner som den aktuella är angeläget att i det fortsatta arbetet beakta de inomregionala balansproblemen. Dessa är betydande i Skåne med en kraftig avfolkning av de östra delarna. När man söker utveckla nya områden måste man beakta de förutsättningar och möjligheter som denna region rymmer. Detta gäller enligt motionen inte minst en livsmedelsteknisk utveckling. I motionen påpekas vidare att det måste särskilt markeras att den satsning som nu sker i Malmö inte får inkräkta på de regionalpolitiska resurserna i de mest utsatta områdena.

När det gäller den regionala balansen inom Skåne har utskottet nyligen i betänkande AU 1985/86:13 behandlat utvecklingen i de båda Skånelänen och de problem som nämns i motionen. Utskottet påpekade därvid bl. a. att det är en uppgift för länsstyrelserna att i den regionala utvecklingsplaneringen och vid beslut i enskilda fall beakta synpunkter av det slag som förs fram i motionen.

I nyss nämnda betänkande har utskottet även behandlat avvägningen av insatser mellan det regionalpolitiska stödområdet och områden med sysselsättningsproblem utanför detta område. Utskottet anförde därvid att stödområdet markerar att det finns en del av landet med så långsiktiga och omfattande strukturproblem att regionalpolitiskt stöd för utvecklingen av näringslivet där lämnas reguljärt. Men detta innebär som påpekades inte något hinder mot att insatser görs i vissa fall utanför stödområdet. Den prioritering som eftersträvas av det senare området kommer till tydligt uttryck i stödgivningen som under budgetåret 1984/85 till 85 % avsåg stödområdet. Utskottet vill liksom tidigare stryka under att de insatser som görs i bl. a. Malmöregionen finansieras i särskild ordning just för att resursutrymmet för regionalpolitiska insatser i stödområdena inte skall begränsas. Med det anförda avstyrker utskottet motion 475 i refererad del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *ett åtgärdspaket för Malmöregionen*
att riksdagen avslår motion 1985/86:A402,

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

2. beträffande *uppföljning av de arbetsmarknadspolitiska insatserna i Malmöregionen*
att riksdagen avslår motion 1985/86:463,

3. beträffande *särskilda pensionslösningar för den äldre arbetskraften vid Kockums AB*
att riksdagen avslår motion 1985/86:464,

4. beträffande *turordningsreglerna vid Kockums AB*
att riksdagen avslår motion 1985/86:477 yrkande 1,

5. beträffande *omfördelning mellan arbetsmarknadsutbildning och sysselsättningsskapande åtgärder*
att riksdagen avslår motion 1985/86:479 yrkande 1,

6. att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:125 bilaga 8 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1985/86:466 yrkande 2 och 1985/86:479 yrkande 2 till *Arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 71 000 000 kr.,

7. beträffande *omfattningen av introduktions- och lönebidrag*
att riksdagen godkänner vad som anförs i propositionen i motsvarande del,

Regionalpolitiska åtgärder

8. att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:125 bilaga 10 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1985/86:A407 yrkande 1, 1985/86:A421, 1985/86:466 yrkande 4 och 1985/86:479 yrkande 3 till *Lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 414 000 000 kr.,

9. beträffande *användning av medel i investeringsfonder*
att riksdagen avslår motion 1985/86:479 yrkande 5,

10. beträffande *åtgärdernas inriktning i Malmöregionen m. m.*
att riksdagen avslår motion 1985/86:475 yrkandena 2 och 3.

Stockholm den 15 maj 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Anders G Högmark (m), Sigge Godin (fp), Monica Öhman (s), Turé Ångqvist (s), Karl-Erik Persson (vpk) och Görel Thurdin (c).

Reservationer

1. Omfördelning mellan arbetsmarknadsutbildning och sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 5)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Riksdagen har" och slutar med "den delen" bort ha följande lydelse:

Omskolning och förbättrad utbildning är som framhålls i motion 479 (m) det mest effektiva medlet för att stärka de arbetslösa på arbetsmarknaden. Åldersstrukturen vid Kockums är nämligen sådan att en stor del av de anställda är för unga för att vara aktuella för förtidspension av arbetsmarknadsskäl, samtidigt som deras ålder och starka specialisering utgör ett hinder för nyanställning. Kortvariga beredskapsarbeten kan inte ge någon tillfredsställande lösning på deras problem. Det är därför mer angeläget att genom utbildning ge denna grupp möjligheter att bygga på sitt yrkeskunnande så att de får goda möjligheter att hävda sig på expansiva områden och på områden där det i dag råder brist på arbetskraft. Eftersom andelen yrkesarbetare vid varvet är hög bör en väl anpassad utbildning göra dem väl rustade att finna ett nytt arbete inom andra verksamhetsområden.

Redan vid behandlingen av budgetpropositionen i januari föreslog moderata samlingspartiet en utökning av antalet platser för arbetsmarknadsutbildning. Samtidigt förordades en minskning av resurserna till beredskapsarbeten. Utskottet anser att en sådan omfördelning vore till fördel för arbetsmarknadspolitiken i hela landet. Dessutom skapas därigenom också utrymme för det utökade behovet av arbetsmarknadsutbildning i Malmöregionen. Eftersom huvuddelen av behovet av arbetsmarknadsutbildning kommer att uppkomma först under kommande budgetår är det naturligt att kostnader härför belastar anslaget för budgetåret 1986/87.

Med tillstyrkan av motion 479 i denna del föreslår utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att för arbetsmarknadsutbildning få disponera 130 milj. kr. under anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1986/87.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

> 5. beträffande *omfördelning mellan arbetsmarknadsutbildning och sysselsättningsskapande åtgärder*
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:479 yrkande 1 bemyndigar regeringen att för arbetsmarknadsutbildning disponera 130 000 000 kr. under anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1986/87.

2. Medelsanvisning till anslaget Arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen (mom. 6)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Arbetsmarknadsläget i" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående behandlat frågan om medel för utökad arbetsmarknadsutbildning. I fråga om anvisning av medel i övrigt till insatser i Malmöregionen vill utskottet anföra följande med tillstyrkan av motion 479 (m).

Det är angeläget att de som friställs från Kockums så snabbt som möjligt kan slussas ut på arbetsmarknaden. Trots att arbetsmarknadsläget i Malmöregionen är ansträngt finns det enligt utskottets mening goda förutsättningar att placera många av de friställda på den ordinarie arbetsmarknaden i Malmö eller inom pendlingsavstånd. En förstärkning av arbetsförmedlingen är emellertid nödvändig. Utskottet tillstyrker därför medel härför med 14 milj. kr.

Regeringen föreslår att 20 milj. kr. disponeras för beredskapsarbeten. Utskottet vill framhålla att beredskapsarbeten inte är något effektivt medel för att främja de arbetslösas möjligheter att få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden. Beredskapsarbeten skapar inlåsningseffekter för individerna. När sådana arbeten ordnas innebär det också en undanträngning av arbetsuppgifter från den ordinarie arbetsmarknaden. Beredskapsarbeten bör därför huvudsakligen tillgripas av sociala skäl för att låta de arbetslösa bibehålla anknytning till arbetsmarknaden.

I viss utsträckning kan det bli nödvändigt att stödja de äldre personer som blir arbetslösa genom att ge dem beredskapsarbete. Med tanke på att länsarbetsnämnden disponerar stora resurser för beredskapsarbeten bedömer utskottet att det behov som uppstår under innevarande och nästkommande budgetår i första hand kan täckas genom omdisponering inom existerande anslag. I den mån detta inte skulle vara tillräckligt vill utskottet hänvisa till regeringens möjlighet att utnyttja finansfullmakten.

Regeringen föreslår vidare att 9 milj. kr. skall ställas till arbetsförmedlingens förfogande för ospecificerade projekt. Utskottet anser att arbetsförmedlingen i Malmö bör arbeta med samma metoder och medel som landets övriga arbetsförmedlingar.

Med det anförda avstyrks regeringens förslag till medelsanvisning.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

> 6. att riksdagen med bifall till motion 1985/86:479 yrkande 2, med anledning av motion 1985/86:466 yrkande 2 och samt med avslag på proposition 1985/86:125 bilaga 8 i motsvarande del till *Arbetsmarknadspolitiska insatser i Malmöregionen* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 14 000 000 kr.

3. Medelsanvisning till anslaget Lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB (mom. 8)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "Saab-Scania anvisas" bort ha följande lydelse:

När riksdagen under förra året hade att ta ställning till ett förslag som innebar att Volvo skulle få lokaliseringsbidrag för att uppföra en bilfabrik i Uddevalla yrkade moderata samlingspartiet att detta skulle avvisas. Utskottet ansluter sig till uppfattningen i motion 479 att det från principiell synpunkt är felaktigt att stora vinstgivande företag skall erhålla lokaliseringsbidrag för industrietableringar utanför de områden som riksdagen fastställt som stödområden. Det finns all anledning anta att de båda bilfabrikerna kan etableras utan statligt stöd.

Med hänsyn till konkurrensläget mellan de två svenska biltillverkarna är det väsentligt att staten behandlar dem lika. Det vore därför olyckligt om endast ett av företagen kom i åtnjutande av lokaliseringsbidrag för i princip likartade investeringar. Samtidigt är det högst otillfredsställande att riksdagen som en följd av det tidigare beslutet i fråga om Uddevalla skulle tvingas bevilja medel för lokaliseringsbidrag även till Saab-Scania. Det bör emellertid noteras att medan Volvo beviljats lokaliseringsbidrag på 230 milj. kr. regeringen föreslår att Saab-Scania tilldelas inte mindre än 414 milj. kr.

Enligt utskottets mening bör regeringen låta genomföra en förhandling om möjligheterna att förändra beslutet att tilldela Volvo lokaliseringsbidrag för att uppföra en bilfabrik i Uddevalla. Om detta visar sig möjligt bör regeringen kunna förändra beslutet. I sådant fall bör naturligtvis inte heller något bidrag utgå till Saab-Scania.

Om det inte är möjligt att förändra det tidigare beslutet bör bidraget till Saab-Scania endast omfatta fabrikens första etapp, vilket skulle innebära att de båda bilproducenterna erhåller lokaliseringsbidrag av samma storleksordning.

Efter en sådan omprövning bör regeringen återkomma till riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

> 8. att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:466 yrkande 4 och 1985/86:479 yrkande 3 avslår motionerna 1985/86:A407 yrkande 1 och 1985/86:A421 samt proposition 1985/86:125 bilaga 10 i vad avser begäran om anslag för budgetåret 1985/86 till *Lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB.*

4. Medelsanvisning till anslaget Lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB (mom. 8)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "Saab-Scania anvisas" bort ha följande lydelse:

Som vpk anfört i annat sammanhang finns det anledning rikta kritik mot planerna på en större bilfabrik i Malmö som ersättning för den nedlagda

produktionen vid Kockums. Utskottet bortser här från de berättigade tvivel, som kan resas mot Saab-ledningens löften rörande produktionens omfång och utbyggnad. Härtill kommer att en ytterligare förstärkning av bilindustrins ställning i landets industri inte är eftersträvansvärd. Redan nu vållar denna bransch en skevhet i den industriella och tekniska strukturen, som på sikt är negativ för den industriella utvecklingen. På sikt är det också en uppenbar risk att denna bransch drar med sig den övriga industrin i en negativ utveckling. Bilen är inte framtidens kommunikationsmedel, och det är sannolikt en tidsfråga, när tillbakahållandet av järnvägs- och sjöfartsväsendet inte längre kan skydda den konstlade och subventionerade rangställning bilismen nu har. Vad Malmöområdet borde bygga upp är därför en hög kompetens i fråga om framtida trafiksystem av annat slag, där miljöhänsyn och energibesparing kan kombineras med stor kapacitet och hög säkerhet. Detta bör ges regeringen till känna. Medelsanvisningen avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

> 8. att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:A466 yrkande 4 och 1985/86:479 yrkande 3,
> *dels* avslår motionerna A407 yrkande 1 och 1985/86:A421 samt proposition 1985/86:125 bilaga 10 i vad avser begäran om anslag till *Lokaliseringsbidrag till Saab-Scania AB* för budgetåret 1985/86,
> *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ett långsiktigt program på transportteknikens område.

5. Användning av medel i investeringsfonder (mom. 9)

Alf Wennerfors, Sonja Rembo och Anders G Högmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom de moderata motionärerna i motion 479 att företagen friare skall få disponera investeringsfondsmedel för att genomföra investeringar. Utskottet noterar det generella frisläpp i hela landet som för närvarande gäller vid investeringar i byggnader men menar att det frisläpp som därutöver nu gäller för vissa delar av landet i fråga om investeringar i maskiner och inventarier också bör omfatta hela landet. En sådan åtgärd skulle ge stimulans i Malmöregionen i långt högre grad än det stöd som regeringen vill lämna för utbyggnad av bilindustrin i området och som utskottet avstyrkt i det föregående. Motion 479 tillstyrks i refererad del.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

> 9. beträffande *användning av medel i investeringsfonder*
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:479 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.